

Leiders van de

Future Leader Health-programma biedt een kans om het verschil te maken

Verantwoordelijkheid nemen, besluiten durven nemen, leiding geven en vertrouwen op je eigen keuzes. Het zijn essentiële vaardigheden voor een goede arts. Maar hoe verkrijg je die als je nog maar net aan je carrière bent begonnen?

Marloes de Moor

Leiderschap is niet alleen weggelegd voor de Barack Obama's en Nelson Mandela's van deze wereld. Ook jij kan het in je hebben. Persoonlijk leiderschap betekent dat je in staat bent om je leven naar eigen inzicht vorm te geven en jezelf in een bepaalde richting te sturen. Alleen als je weet welke kant je op wilt en je de juiste koers durft te varen, ben je bij machte om dat ook op anderen over te brengen. Dat vergt

visie, moed en doorzettingsvermogen. Uiteindelijk maakt dat je tot een goede leider die zich durft in te zetten voor een betere gezondheidszorg en op wie patiënten en collega's kunnen vertrouwen. Over leiderschap en hoe je dat kunt ontwikkelen zijn dikke boeken geschreven, maar wat werkt er nu beter dan gewoon in de praktijk aan de slag gaan?

Het Future Leader Health-programma, een initiatief van VvAA, Amref Flying Doctors en Better Future, biedt daartoe een mogelijkheid. Tien Nederlandse studenten werken samen met tien studenten uit een ontwikkelingsland aan hun persoonlijk leiderschap en combineren dat met een programma van Amref Flying Doctors in Afrika. De studenten worden begeleid door ervaren mentoren en trainers. Tijdens het programma volg je workshops en coachingsessies die je meer inzicht geven in je drijfveren en doelstellingen. Je leert bijvoorbeeld hoe je ervoor zorgt dat geplande zaken worden uitgevoerd, hoe je jezelf presenteert en hoe je je gedraagt in een team. Zo ontwikkel je je niet alleen vakinhoudelijk, maar ook maatschappelijk en dat helpt om een allround zorgverlener te worden. Bovendien maakt het je bewust van de mondiale problematiek in de gezondheidszorg. Lynn Zebeda deed vier jaar geleden zelf mee aan het Future Leader-programma in Gambia en is nu consultant,

Edin Hajder

foto's: Tirza Verbrugge

toekomst

facilitator en coach/trainer bij Better Future. Leiderschap is volgens haar niet alleen in de zakenwereld, maar ook in de gezondheidszorg heel belangrijk. 'De studenten die naar Kenia gaan (zie kader reis uitgesteld), zijn allemaal in de tweede helft of aan het eind van hun studie. Medische vaardigheden beheersen ze grotendeels, maar hun persoonlijke competenties kunnen ze nog ontwikkelen. Het gaat om zaken als: hoe maak je contact met patiënten, hoe geef je leiding aan een team? Als arts kun je niet om die vaardigheden heen.'

Geboren leiders

Om effectief aan je leiderschap te werken moet je volgens Zebeda dicht bij jezelf blijven. 'Bedenk waar je echte passie ligt en hoe je je doelen wilt realiseren, voor jezelf of binnen een gemeenschap.' Het Future Leader Health-programma leent zich daar uitstekend voor, omdat je niet alleen jezelf ontwikkelt, maar tegelijkertijd samen aan een ontwikkelingsproject werkt en de opgedane kennis dus meteen in de praktijk kunt brengen.

Aan het programma is een uitgebreide selectieprocedure voorafgegaan: 'Wij hebben studenten uitgezocht in wie wij de potentie zien om een leider te worden. Het zijn bijzondere mensen die het verschil kunnen maken: "geboren leiders".'

Iedereen kan een manager worden, maar een leider zijn vergt andere kwalificaties. Zoals de Amerikaanse managementgoeroe Peter F. Drucker al zei: 'Management is de dingen goed doen; leiderschap is de goede dingen doen.' Een mooi voorbeeld is een arts die zelf samen met collega's graadmeters ontwikkelt om de geleverde zorg te kunnen monitoren en sturen. Zo kun je binnen een team tot een gemeenschappelijke zingeving komen. Een succesvol leider komt dus niet alleen met oplossingen, maar wil zelf ook blijven leren en stimuleert zijn medewerkers om hetzelfde te doen.

Persoonlijke mantra

Zebeda gaf in het selectietraject de workshop 'Betrokken leiderschap'. 'In de workshop laat ik zien hoe belangrijk het is dat je weet wat je wilt en wat je talenten zijn. Iedereen moest een eigen mantra opstellen: een zinnetje dat je steeds voor jezelf herhaalt en dat je eraan herinnert waar je het voor doet.'

Michael de Neree tot Babberich, derdejaars geneeskunde, was een van de gelukkigen die aan het Future Leader Health-programma mocht meedoen. Toen hij over

Thomas Gresnigt

Renée Walhout

Michael de Neree tot Babberich

Rosemarijn van Dis

Tamara Paff

Regien Berendschot

Jan Willem Boldingh

Johanneke Tummers

Eline van der Sluis

het programma las, aarzelde hij geen moment: 'Zo'n mogelijkheid moet je met beide handen aanpakken. Ik ben gepassioneerd door geneeskunde en wil graag een goede dokter worden. Door dit programma kan ik mijn competenties verbeteren, ervaring opdoen in een ontwikkelingsland en zo wellicht iets betekenen voor de wereld. In de toekomst wil ik graag een jaar bij Artsen zonder Grenzen werken.'

Michael was vooral onder de indruk van de workshop van Arjan Erkel. 'Arjan vertelde hoe hij tijdens zijn gevangenschap zijn persoonlijk leiderschap ontwikkelde. Dit vertaalde hij naar de praktijk waarin je eigenlijk ook gevangen zit in de dagelijkse sleur. Hij vroeg ons na te denken over wat we nu écht willen bereiken. Dat inspireerde me. Als je niet oppast, stap je op een trein die doorrijdt tot je vijftig bent. Dat is een prima leven, voorzien van wat geld en een gezinnetje. Maar ik wil méér: ik wil

een verschil maken en maatschappelijk betrokken zijn. De ervaring in een ontwikkelingsland zal daarbij zeker helpen.'

Eline van der Sluis, derdejaars fysiotherapie, deed ook mee aan het Future Leader Health-programma. 'Ik vind het mooi dat het een combinatie is van ontwikkelingshulp, het ontwikkelen van je leiderskwaliteiten, op zoek gaan naar jezelf en in contact komen met andere culturen en medestudenten.' Zij besloot zich in te schrijven, omdat zij na haar opleiding graag iets wil doen met leiderschap in de gezondheidszorg. Maar ook voor haar werk als fysiotherapeut is het nuttig. 'Ik ben heel betrokken bij patiënten. Door leiderschapskwaliteiten te ontwikkelen kan ik ze beter vertellen wat ik wil met een behandeling. En het kan bijvoorbeeld ook nuttig zijn bij het invoeren van een nieuwe therapie.' Het traject van selectierondes en workshops dat voorafging aan het feitelijke program-

beeld: Ruud Pos

Arjan Erkel

Arjan Erkel was country manager bij Artsen zonder Grenzen toen hij in 2002 in de Russische deelrepubliek Dagestan werd ontvoerd. Na 607 dagen gevangenschap werd hij vrijgelaten. In de laatste selectieronde voor het FLH-programma gaf hij een workshop over persoonlijk leiderschap.

Arjan Erkel: 'Leiderschap betekent voor mij het heft in eigen hand durven nemen en daarbij verbinding zoeken met andere mensen, zodat je

samen naar een bepaald doel kunt werken. Om dat zo goed mogelijk te doen is het belangrijk om de juiste mensen bij elkaar te zoeken en te houden. Aan de hand van een tijdsplanning zet je een koers uit en die volg je.

De belangrijkste drijfveer in mijn eigen carrière ben ik zelf. Ik doe de dingen die ik wil doen en bereik ze het liefst zo snel mogelijk. Dat doe ik in de eerste plaats voor mijzelf. Je kunt wel beweren dat je het voor anderen doet, maar je drijfveer draait vooral om wat jij zelf wilt.

'De belangrijkste drijfveer in mijn eigen carrière ben ik zelf'.

Persoonlijk leiderschap helpt daarbij. Het betekent dat je doet wat jij voor ogen hebt, je eigen richting bepaalt en de juiste mensen zoekt die je daarvoor kunt inzetten. Dit bereik je alleen door authentiek te zijn en dichtbij jezelf te blijven. Het heeft geen zin om op een 'standaard manier' te werk te gaan. Je moet beseffen dat niet iedereen hetzelfde is en dat je daarom iedereen op een andere wijze zult moeten behandelen. Je kunt alleen kracht uit je leiderschap halen als je mensen afzonderlijk aanspreekt op de manier die bij hen past. Een mooi voorbeeld van een leider vind ik Ruud Lubbers. Hij was in mijn jeugd de premier van Nederland en ik heb hem een paar keer ontmoet. In hem zie ik hoe je als leider aan de ene kant sterk moet zijn om impopulaire beslissingen te nemen, maar aan de andere kant op een menselijke manier een groep bij elkaar kan houden en anderen kan inspireren. Leiderschap in de zorg is vooral van belang bij vernieuwing. Er zijn steeds minder middelen en minder mensen om kwalitatief goede zorg te leveren. Zorgverleners zouden in mijn ogen zakelijker moeten worden. Ze zijn nu nog te veel bezig om andermans geld uit te geven, terwijl ik vind dat ze meer zelf het initiatief zouden moeten nemen om tot nieuwe oplossingen te komen. Inspireren, visie en een nieuwe koers durven varen kenmerkt een succesvol leider.'

ma vond ze inspirerend en leerzaam: 'Je komt jezelf echt tegen. We moesten bijvoorbeeld een *elevator pitch* van een minuut doen. Tijdens het programma leren we dingen waar je later nog veel aan hebt, bijvoorbeeld hoe je jezelf presenteert. Zo wordt tijdens de workshop 'Lichamelijk Leiderschap' verteld hoe je overkomt op andere mensen en wat voor invloed je houding kan hebben.'

Afrikaanse studenten

Michael was vooral verrast door de inspiratiesessie waarin hij constateerde dat ontwikkelingshulp niet van één kant hoeft te komen: 'Als westerling wil je meteen met oplossingen komen, ook ik. Wij leerden tijdens de workshop dat het beter is om eerst te kijken naar de mensen die je wilt helpen, wat hun gebruiken zijn, die vervolgens respecteren en dan pas samen met hen tot eventuele oplossingen komen.' Hij is nog nooit in Afrika geweest en kijkt er erg naar uit. 'Het lijkt mij fantastisch', zegt hij, 'om samen te werken met de lokale bevolking, kennis te maken met een andere cultuur, me in te leven en iets op te zetten. Ik kan me nog geen voorstelling maken van de samenwerking met de Keniaanse studenten en weet niet of onze opleidingen een beetje parallel lopen. Maar het is in ieder geval leuk om ze te leren kennen en samen aan opdrachten te werken.'

Eline sluit zich daarbij aan: 'Ik wil de Keniaanse studenten graag ontmoeten en ben benieuwd waarom zij meedoen, wat hun drijfveer is. Daarna wil ik mijn kennis graag doorgeven aan anderen. Ik denk dat zij er ook iets aan kunnen hebben.' Michael sluit zich daarbij aan: 'Daarnaast wil ik andere studenten graag laten zien hoe belangrijk maatschappelijke betrokkenheid is. Voor studenten in Nederland zijn er allerlei voorzieningen. Ik vind het mooi om zo iets te doen voor studenten in landen waar ze het minder hebben. Ik hoop dat meer studenten dat gaan doen.' **VVAA**

Reis uitgesteld

Een week voor de geplande Future Leader Health-reis naar Kenia heeft VVAA in overleg met organisator Better Future en Amref Flying Doctors besloten de reis uit te stellen. De reden: op 13 juni is in Nairobi een aanslag gepleegd tijdens een politieke rally in het kader van het referendum op 4 augustus. De aanslag kostte 6 levens en er waren 100 gewonden. Amref adviseert nadrukkelijk om - met de oplopende spanningen rondom het referendum - niet met een groep (blanke) personen in de als risicogebied aangemerkte delen van het land te reizen en te verblijven.

Balans der seksen

Aletta Jacobs, de eerste vrouw die de weg vrijmaakte voor alle vrouwelijke artsen in spe, is met de huidige feminisering van de geneeskunde een steeds minder grote inspiratiebron.

Vrouwen zijn inmiddels zowel als geneeskundestudent als binnen de specialistische opleidingen een meerderheid.

Dat vrouwen een dominantere rol zijn gaan spelen op de arbeidsmarkt is een onstuitbare ontwikkeling. In de VS bekleden dit jaar zelfs meer vrouwen leidinggevende functies dan mannen. Ook Europa begint steeds meer een matriarchaat te worden. Omdat in ons postindustriële tijdperk het belang van fysiek uithoudingsvermogen is ingeruild voor mentaal uithoudingsvermogen, zijn vrouwen niet langer ongeschikt als werknemers. Veel vrouwen beschikken van nature over eigenschappen als sociale intelligentie, concentratievermogen, zorgvuldigheid en multi-tasking en deze worden nu gezien als vereisten voor een succesvolle carrière.

Toch worden er steeds vaker argumenten aangebracht om de toestroom van vrouwen binnen de geneeskunde tegen te gaan. Menig gezaghebbend mannelijk arts oppert dat het zou moeten gaan om een balans der seksen binnen het artsenvak.

Vrouwelijke artsen zouden zelf behoefte hebben aan mannelijke collega's en mannelijke artsen zouden gek worden van al dat 'gekissebis' op de werkvloer. Argumenten die niet gebaseerd zijn op cijfers maar op onderbuikgevoelens. Het gonst echter nu al van de geruchten dat de meeste opleidingscommissies bij voorkeur een man aan nemen. Aletta Jacobs zou zich omkeren in haar graf. Zij heeft 250 jaar geleden de traditie doorbroken die 2200 jaar lang alleen mannen geschikt achtte als arts. Haar doorbraak was een noodzaak. Nu sinds een paar jaar vrouwelijke artsen een meerderheid vormen (maar binnen topfuncties in de gezondheidszorg nog steeds een zeer kleineminderheid zijn), wordt er achter gesloten deuren en zonder gefundeerde argumenten beslist dat de klok moet worden teruggedraaid. Een balans der seksen is op den duur wellicht noodzakelijk, maar niet in deze premature fase waarin nog steeds vrijwel alleen mannen bepalen wie er wel of niet geschikt is als specialist.

Sabra Dahhan

zesdejaarsstudent geneeskunde UvA

COLUMN